

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพลง เป็นผลงานสร้างสรรค์จากเครื่องดนตรีหรือการขับร้อง ถ้อยคำที่นักประพันธ์เรียงร้อยหรือเรียบเรียงขึ้น ประกอบด้วย เนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ ทำให้เกิดความไพเราะสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง มีคุณค่าด้านวรรณศิลป์ทั้งด้านการเลือกสรรคำที่ใช้ในการแต่งการเรียบเรียงประโยค และการใช้โวหาร

เพลงลูกทุ่ง เป็นผลงานเพลงที่มีการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะเพลงไทยเดิมและเพลงไทยสากล โดยนำเอาเครื่องดนตรีที่เป็นของชาวตะวันตกมาใช้ในการบรรเลงทำนอง เป็นเพลงที่แพร่หลายและได้รับความนิยมของคนไทยทุกภาค เนื้อหาหรือแก่นใจความของเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะพื้นบ้านไว้มากที่สุด สอดคล้องและเข้ากันได้กับชีวิตของชาวบ้าน ได้รับความนิยมเพลงลูกทุ่งในท้องถิ่นล้านนาแพร่หลาย จนเกิดการพัฒนาไปสู่เพลงในลักษณะ “เพลงลูกทุ่งคำเมือง” ซึ่งเป็นเพลงที่ร้องด้วยภาษาท้องถิ่นของคนล้านนา

เพลงคำเมือง เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาถิ่นล้านนา มีกำเนิดและพัฒนาการส่วนหนึ่งต่อเนื่องมาจากเพลงพื้นบ้านล้านนา ดังจะเห็นได้ว่าชีวิตของชาวล้านนาแต่เดิมนั้นผูกพันอยู่กับเสียงเพลงเกือบตลอดเวลา ตั้งแต่วัยทารกก็มีเพลงขับกล่อม ในวัยเด็กก็มีเพลงประกอบการละเล่นต่างๆ ที่ทำให้การละเล่นนั้นสนุกสนาน พอถึงวัยหนุ่มสาวก็มีประเพณีการแอ่วสาว โดยหนุ่มๆ จะนำเครื่องดนตรีประเภทสะล้อ ซึ่ง เปียะ (อ่าน “เปี้ยะ”) บรรเลงไปตามทางขะไปเยือนหญิงที่ตนหมายปองมีการขับลำนำที่เรียกว่า ซ้อย (อ่าน “จ้อย”) และลักษณะเนื้อหาของเพลงคำเมือง มีคุณค่าและบทบาทในการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม “คนเมือง” มีความสามารถในการแต่งเนื้อร้องทำนอง ด้วยลีลาที่ผสมผสานระหว่างลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมยุคใหม่ ลักษณะของการใช้เครื่องดนตรีสากล เช่น ใช้กีตาร์เป็นหลัก ผสมผสานกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านในบางเพลง เช่น ซึง ปี่ เป็นต้น เป็นลักษณะหนึ่งของการสร้างสรรค์ในบทเพลงแห่งท้องถิ่น เนื้อหาสาระของเพลงได้สะท้อนถึงความเป็นจริงของชีวิตผู้คนและสังคมล้านนา และให้

แง่คิดที่น่าสนใจ อาจกล่าวได้ว่า บทเพลงคำเมือง คือ บทเพลงแห่งชีวิตชาวล้านนา พรพรรณ
วรรณนา (2542 : 4757, 4766)

เพลงคำเมือง เป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์จากการสร้างสรรค์ภาษาถิ่นเหนือ หรือที่เรียกว่าภาษาล้านนา มีนักร้อง นักประพันธ์เพลงคำเมืองหลายคน เช่น จรัล มโนเพ็ชร เป็นศิลปินล้านนา ที่เป็นทั้งนักร้อง นักดนตรี และนักแต่งเพลง งานดนตรีของ จรัล มโนเพ็ชร เรียกว่า โพล์คของคำเมือง ได้รับความสนใจจนเป็นที่ยอมรับ และทำให้จรัล มโนเพ็ชร ได้รับการยกย่องให้เป็น “ราชาโพล์คของคำเมือง” สุนทรี เวชานนท์ เป็นนักร้องหญิงที่มีชื่อเสียงจากผลงานเพลงแนวลูกทุ่งล้านนา โดยเฉพาะเพลงสาวเชียงใหม่ และเพลงล่องแม่ปิง ซึ่งเป็นเพลงที่เป็นที่รู้จักของคนล้านนาเป็นอย่างดี ล้านนา คัมภีร์ เจ้าของเพลงไว้อใจได้คำที่โด่งดังมากในช่วงปี พ.ศ.2547-2550 คู่ ดารณี เป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งคำเมืองอีกคนหนึ่ง ที่มีผลงานเพลงคำเมืองแนวสนุกสนาน เป็นที่ชื่นชอบของผู้ฟังทั้งวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ เพลงที่ คู่ ดารณี ขับร้อง เช่น เพลงจิ้งคนหัวงู เพลงผัวนิสัยเสีย เพลงหัวอกวันทอง เป็นต้น ในล้านนามีนักร้องเพลงคำเมืองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักร้องเพลงคำเมืองที่ชื่อ คำหล้า ชัญพร ที่เป็นทั้งนักร้อง แต่งคำร้อง และทำนองเอง เพลงของคำหล้าเป็นเพลงที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนล้านนาไว้อย่างครบครัน อีกทั้งยังมีสำนวน ที่ไพเราะ ใช้ภาษาสละสลวย เช่น เพลงปี่ไหมเมือง เพลงล่องสะเปา เพลงพิณเปื้อะ เป็นต้น โดยเฉพาะ เพลงพิณเปื้อะ เป็นบทเพลงที่ได้รับรางวัลเพลงไทยพื้นบ้านภาคเหนือยอดเยี่ยม “รางวัลพระพิณเสทองพระราชทาน” ครั้งที่ 6 เมื่อปี พ.ศ. 2548 จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีเพลงที่ร้องด้วยภาษาคำเมืองหรือที่เรียกว่า เพลงคำเมือง ออกมามากมายและเป็นที่ยอมรับ และชื่นชอบของผู้ฟังอยู่เสมอ นอกจากเพลงคำเมืองที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นยังมีเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ถือว่าเป็นอดีตไปแล้ว แต่ถึงแม้ว่าผลงานเพลงจะเป็นอดีตไปแล้ว ความนิยมในเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่กล่าวถึงนี้ก็ยังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงอยู่เสมอมาจนถึงปัจจุบัน นั่นก็คือ เพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดยนักร้องลูกทุ่งคำเมืองที่ชื่อ ออบเชย เวียงพิงค์ ซึ่งเป็นนักร้องลูกทุ่งคำเมืองที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปินหญิงที่มีเอกลักษณ์ในการร้องเพลงภาษาถิ่นเหนือ(คำเมือง) ได้อย่างไพเราะจับใจ บทเพลงที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้องเป็นบทเพลงที่ฟังง่าย ร้องง่าย อีกทั้งยังมีความไพเราะทั้งทางด้านท่วงทำนองภาษา มีความหลากหลายทางด้านอารมณ์ ความสนุกสนาน ความบันเทิง ความเพลิดเพลิน โดยเฉพาะการสะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนล้านนาในบทเพลง เพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้องไม่เพียงแต่ได้รับความนิยมชมชอบจากชาวเหนือหรือชาวล้านนา ซึ่งเข้าใจภาษาคำเมือง ภาษาท้องถิ่นของคนเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ชื่นชอบของชาวไทยภาคอื่นๆ แม้กระทั่งชาวต่างชาติที่สนใจในศิลปะการดนตรีของเพลงลูกทุ่งคำเมือง โดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ทุกปี ดังบทความของ สุกกิตต์ คุณา (อ้างจาก WWW.https://archive.is/) ที่ได้กล่าวถึงเพลงที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้องว่า

ถ้ากล่าวถึงบทเพลงในอัลบั้มที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้องแล้ว ในภาคเหนือโดยเฉพาะจังหวัด เชียงใหม่และลำพูน แทบไม่มีใครที่จะไม่รู้จักเพลงที่ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้อง เพลงในอัลบั้มที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้อง มักถูกเปิดมายาวนานหลายสมัยจนคุ้นหูเป็นอมตะ อย่างเช่นเพลง จู๋มาน้อยขึ้นคอย สาวจี๋ จ้างมันเตอะ อ้ายบ่ลืมแค้กา คำหัวปีใหม่เมือง แอ่วปีใหม่เมือง เป็นต้น โดยเฉพาะท่อนเพลง “ปีเก่าก็ล่วงไปแล้วปีใหม่แก้วก็มาขอมมาเตง ประเพณีปีใหม่เมืองเฮา ทั้งหนุ่มเฒ่าเฮาล้วนรำเปิง ต่างก็แห่ฟ้อนรำตามเจิง ดำราญรีนเริงฮ่วมกันเล่นน้ำ” ท่อนเพลงนี้จะได้ยินทุกๆ ช่วงเทศกาลสงกรานต์หรือปีใหม่เมือง ที่จังหวัดเชียงใหม่และใกล้เคียง ในภาคเหนือตอนบนมักจะนำบทเพลงที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้องมาเปิดเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศเทศกาลปีใหม่เมือง บทเพลงในอัลบั้มทั้ง 4 ชุด ที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้องจะเป็นบทเพลงที่เล่าขานเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) ของคนล้านนา ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงสุด เช่น เพลงคำหัวปีใหม่ ดำหินลา สักคี่ศรีสาวเหนือ หมูเฮา แอ่วปีใหม่เมือง เชิญแอ่วเมืองเหนือ เป็นต้น ถึงแม้ว่าบทเพลงที่ขับร้องโดย ออบเชย เวียงพิงค์ จะเป็นบทเพลงที่ได้จัดทำเป็นอัลบั้ม ให้ผู้ฟังได้ฟังผลงานเพลงมานานนับกว่า 30 ปี แต่บทเพลงเหล่านี้ล้วนเป็นอมตะ ได้รับความนิยมตลอดมายาวนานจนถึงปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเพลงที่ ออบเชย เวียงพิงค์ ขับร้องว่าแสดงถึงอัตลักษณ์ของคนล้านนาอย่างไร และมีบทบาทหน้าที่อย่างไรจึงทำให้เพลงเหล่านี้เป็นที่นิยมมาเป็นเวลายาวนาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของคนล้านนาจากบทเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดย ออบเชย เวียงพิงค์
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดย ออบเชย เวียงพิงค์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงอัตลักษณ์ของคนล้านนาในบทเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดย ออบเชย เวียงพิงค์
2. ได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของบทเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดย ออบเชย เวียงพิงค์
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาเรื่องอัตลักษณ์และบทบาทหน้าที่ ในวรรณกรรมอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการวิจัยนี้ คือ เพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดย อบเชย เวียงพิงค์ จำนวน 43 เพลง ได้แก่

1.1 อัลบั้มเพลงลูกทุ่งคำเมือง ชุดที่ 1 ประกอบด้วย

1.1.1 เพลงสาวจี	ผู้ประพันธ์เพลง รัชสมาศ มหานาม
1.1.2 เพลงแอ่วเมืองเหนือ	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.3 เพลงอยู่แปดคอย	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.4 เพลงชอบมองๆ	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.5 เพลงจุ๋มมาน้อยชั้นคอย	ผู้ประพันธ์เพลง รัชสมาศ มหานาม
1.1.6 เพลงจ๋ามันเต๊อะ	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.7 เพลงอ้ายอยู่ดีไหน	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.8 เพลงหมู่เฮา	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.9 เพลงศักดิ์ศรีสาวเหนือ	ผู้ประพันธ์เพลง ตำราญ ชัยปิ่น
1.1.10 เพลงอ้ายปลื้มแต่กา	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.11 เพลงคำเหินลา	ผู้ประพันธ์เพลง ดังสุข ภัคเกษม
1.1.12 เพลงแอ่วปีใหม่เมือง	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.1.13 เพลงคำหัวหัวปีใหม่	ผู้ประพันธ์เพลง รัชสมาศ มหานาม

1.2 อัลบั้มเพลงลูกทุ่งคำเมือง ชุดที่ 2 ประกอบด้วย

1.2.1 เพลงปิ๊กมาจับแน่	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.2.2 เพลงจ้งบ่าวรถเครื่อง	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.2.3 เพลงอื้อฮ่วยลูกแม่	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.2.4 เพลงสาวเชียงใหม่	ผู้ประพันธ์เพลง จรุต มโนเพชร
1.2.5 เพลงฮักนี้บ่มีแต่	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.2.6 เพลงเสียงครวญจากสาวล้านนา	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.2.7 เพลงสาวกะสลัก	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.2.8 เพลงต้องแม่ปิง	ผู้ประพันธ์เพลง จรุต มโนเพชร

1.3 อัลบั้มเพลงลูกทุ่งคำเมือง ชุดที่ 3 ประกอบด้วย

1.3.1 เพลงเป็นบ่ฮักเฮาแต่	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.3.2 เพลงแล้วอ้ายจะเสียใจ	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.

1.3.3 เพลงปู่ย่าพันธุ์	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.3.4 เพลงเสียใจแต่ว่า	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.3.5 เพลงลูกยาพิชัย	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.3.6 เพลงจ๊กก๊กมดอย	ผู้ประพันธ์เพลง ชันสมาศ มหานาม
1.3.7 เพลงน้ำใจจันทอง	ผู้ประพันธ์เพลง ตำราญ ชัยปิ่น
1.3.8 เพลงปี่ไหมบ้านเฮา	ผู้ประพันธ์เพลง ชันสมาศ มหานาม
1.3.9 เพลงถั่วเน่ามดอย	ผู้ประพันธ์เพลง ชันสมาศ มหานาม
1.3.10 เพลงจากกันแหม่ม	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.3.11 เพลงเป็นคนใจดำ	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.3.12 เพลงงามแม่ปิง	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.4 อัลบั้มเพลงลูกทุ่งคำเมือง ชุดที่ 4 ประกอบด้วย	
1.4.1 เพลงสาวเจียงฮาย	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.4.2 เพลงขอมมาเคื้อะ	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.4.3 เพลงพ่อแคว้นเหย	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.4.4 เพลงอุ๊ยฮือเป็นฮัก	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.4.5 เพลงงัด	ผู้ประพันธ์เพลง ว. วิชาญา
1.4.6 เพลงลุงหนานขี้เมาดอย	ผู้ประพันธ์เพลง ชันสมาศ มหานาม
1.4.7 เพลงรื่นเริงสงกรานต์	ผู้ประพันธ์เพลง เด็ก ชะอุ่มงาม
1.4.8 เพลงเลือกไผดี	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.4.9 เพลงปอยหลวงวัดเขา	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.
1.4.10 เพลงเชิญแอ่วเมืองเหนือ	ผู้ประพันธ์เพลง สนิท ศ.

2. ด้านเนื้อหา

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์และทฤษฎีคติชนวิทยาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงลูกทุ่งคำเมือง หมายถึง บทประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์แต่งเนื้อร้อง โดยใช้ภาษาถิ่นล้านนา เนื้อร้องแสดงถึง วิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม การแต่งกาย และประเพณีท้องถิ่นของ

ชาวล้านนา มีท่วงทำนองมาจากบทขอและเพลงไทยเดิม ให้ความสนุกสนานและไพเราะ
ในงานวิจัยนี้หมายถึงเพลงที่ขับร้องโดย อบเชย เวียงพิงค์

อัตลักษณ์ของคนล้านนา หมายถึง ลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนในภาคเหนือตอนบนของ
ประเทศไทย 8 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน แพร่ พะเยา ลำปาง ลำพูน และ
แม่ฮ่องสอน อันได้แก่ ภาษา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี ที่ปรากฏในบทเพลง
ลูกทุ่งคำเมืองที่ขับร้องโดย อบเชย เวียงพิงค์

บทบาทหน้าที่ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งเกิดจากระบบความเชื่อ การศึกษา
นันทนาการ และอื่นๆ มีหน้าที่ช่วยรักษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมและความมั่นคงให้แก่สังคม

คติชนวิทยา หมายถึง สาขาวิชาหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาเรื่องราวข้อมูลทางวัฒนธรรม
ของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ร่วมกัน มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ทั้งในสังคมชนบท
และในสังคมเมือง ไม่ว่าจะเป็นตำนาน นิทาน นิยายประจักษ์ เพลง ปริศนาคำทาย สำนวนภาษิต
คำพังเพย การละเล่น การแสดง เครื่องมือเครื่องใช้ อาหารการกิน ยาพื้นบ้าน ความเชื่อ ประเพณี
และพิธีกรรม ในงานวิจัยนี้หมายถึง บทเพลงที่ขับร้องโดย อบเชย เวียงพิงค์